4-a Jaro. N-o 162 APERAS SEMAJNE 10. Novembro 1927

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e Gvidanto: E. Lanty | SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT 23, rue Boyer, Paris-20e | ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27 Administranto: R. Lerchner

EL LA SENDEPENDA IRLANDO

Ĉiu memoras pri la longaj kaj sangaj bataloj de la irlandanoj por sendependigi sian landon. Burĝaro kaj Laboristaro unuecfronte batalis por akiri nacian liberecon. Britio fine devis cedi. Jam de kelkaj jaroj Irlando ĝuas preskaŭ kompletan sendependecon.

Estas vere, ke ĝi ne havas la liberecon posedi nacian militŝiparon kaj nacian armeon[1])! Mi supozas tamen, ke tiu iom limigita sendependeco ne grave influas la ekonomian situacion de la "Free State" (Libera Ŝtato). Sekve la "sendependaj" irlandanoj devus esti nacie feliĉaj. Se tiel ne estas, do vane fluis la sango de la naciistaj ribeluloj; trompite de erara ideologio la martiroj do vane oferis sian vivon . . .

Pri tio la legantoj konkludu mem el la legado de la ĉi suba priskribo. Trad.

Tuj ĉe alveno en Irlando oni havas neforigeblan impreson pri terura mizero. Ĝi disetendiĝas sur la homoj, ĝi elsorbiĝas el la domoj per putraj eliĝoj. Oni "flaras" landon al kiu mankas mono, popolon tiom premegitan kaj senenergiitan, ke ĝi ne plu havas viglecon.

Dublino ne plu havas eĉ ŝajnon de ĉefurbo. La stratoj estas malpuraj, malbone zorgataj, trakurataj de prahistoriaj tramoj, kun veturiloj kadukaj, kiuj vidiĝas ruston sub ŝmiraĵo tro malnova. La pretendemo de kelkaj novaj konstruoj ne sukcesas vuali la kadukiĝon de ĝia ĉefstrato, la fama *Sackville Street* (Sakvil Strit) kiu, post jaroj, ankoraŭ montregas la dolorajn vundojn de la civila milito.

Sur la ponto O'Connell (O'Kon'l), kiu trans la rivero Liffey (Lifi) ligas la sudon kaj la nordon de la urbo, laboristoj starigas longan galerion el ligno blanke ŝmirita, por soleni iun "Civitanan Semajnon", por kiu la senmona registaro oferas 50 000 sterlingojn. Tio malagrable kontrastas, kvazaŭ freŝa kolkrispaĵo sur malpura robo. Tra la naivaj, truaj desegnajoj de la ornamelstaraĵoj aperas — tragedia rememorigo! — la ruinoj de la *Customs House* (Limimposteja Domo) ĉe kies bazo malrapide fluas la malpuraj akvoj de la Liffey, senigita je ŝipoj. Pli malproksime, laŭlonge de la kajoj, kie mizere treniĝas senlaboruloj, la *Four Courts* (La Kvar Kortoj) — heroa tombo de multaj revoluciuloj — malfacile sukcesas elmontriĝi el la rubo. La sola notinda aktiveco en la urbo renkontiĝas apud la grandega bierfabriko Guinness (Gines), kiu disverŝas tra la mondo milionojn da bareloj da nigra biero.

En la stratoj svarmas malsatanta loĝantaro, vaganta sencele, falinta en finan malaltiĝon pro tro longa malaktiveco. Sub delikata kaj insidema pluvo, virinoj kun gluece malpuraj ŝaloj, kun vizaĝoj markitaj de signoj el neforigebla mizero kaj malsato, trenas malantaŭ si ĉifone vestitajn kaj nudpiedajn infanojn. Ĉie vidiĝas plej ofte malsatanta loĝantaro; ĉie disetendiĝas malpura, naŭza, senenergiiga, indignegiga mizero.

En la centro de la urbo, tute proksime de *Liberty Hall* (Salonego de la Libereco), mortaĉinta hundo, en la mezo de la vojo, liveras la putraĵon de siaj intestoj kiel manĝaĵon al miloj da muŝoj . . .

Kun Jim Larkin (Ĝim Lâkin) mi trairis kelkajn multehomajn kvartalojn en la nordo de Dublino. Tie staras altaj, funebre aspektantaj, mizeraj domoj; sur la strato; svarmas senlaboruloj kaj kompatindaj geknaboj sensuaj, senvestaj, baraktantaj en la putriĝa malpuraĵo de la kanaletoj. En tiuj domoj loĝas meznombre dudek kvar familioj. Po unu familio en ĉambro! Po dek aŭ dek du personoj en familio!

Kiel vivas tiu loĝantaro? Tio estas preskaŭ mistero. La luo de tiuj domoj estas plimultkosta ol en Londono mem. Meznombre ĉiu ĉambro estas luata po 10 ŝilingoj semajne. La pagprokrastantoj estas kompreneble multnombraj. Sed la reakcia registaro de Cosgrave (Kozgrev) forpelas la malriĉulojn laŭ postulo de rabemaj domposedantoj. Antaŭ nelonge 21 familioj estis forpelitaj surstraten.

La nutraĵo, eĉ la pano mankas al tiuj viktimoj de la senlaboreco. Kion ili manĝas? mi demandis al Larkin. "Nur dio tion scias", li respondis.

Kaj tamen ĉe la fundo de tiu kruela mizero kuŝas resto da denaskita fiereco: tre malmultaj estas la almozpetantoj.

Mi demandadis senlaborulojn. Ili kaj iliaj familioj vivaĉas per preskaŭ nenio. Okaze ili plenumas iajn komisiojn aŭ deĵorojn. Ili helpas unuj al aliaj . . .

La senlaboreco atingis neimageblajn proporciojn. En Dublino estas 60 000 senlaboruloj, el kiuj nur 16 000 ricevas malaltan monhelpon. De du jaroj en tuta Irlando la senlaboreco senĉese pligrandiĝis. Ĉie fabrikoj fermas la pordojn; pocente fervojistoj estas maldungataj. Milope la elŝipigistoj vagadas senokupe tra la senvivaj havenoj.

Irlando estas grandega senlaborulejo.

C. David.

El "L'Humanité" (La Homaro) kompiltradukis: *E. L.*

---

[1]) Tio eĉ ne estas tute vera: Irlando povas havi nacian armeon, sed la rilato inter la nombro de ĝiaj soldatoj kaj ĝia loĝantaro ne povas superi la rilaton ekzistantan inter la nombro de anglaj soldatoj kaj la angla loĝantaro.

SENNACIULO EN DEMOKRATA RESPUBLIKO!

Antaŭ 20 jaroj familio F. el Aŭstrio enmigris Germanion, urbon Breslau. La malriĉeco estis kaŭzo, ke ĝi ne povis aĉeti restad-permeson en Germanio. Ĉiuj infanoj de la familio estas naskitaj en Breslau. Do, ili estas — laŭ leĝo natura — regnanoj de Germanio. Sekve de la pac-kontrakto de Versailles la unua hejmloko (aŭstria) fariĝis urbo de *Polio*. Per tio la infanoj de la familio fariĝis regnanoj de Polio, malgraŭ ke ili scipovas eĉ ne unu vorton de pola lingvo! Antaŭ kelkaj monatoj la plej aĝa filo ricevis ordonon: foriru el Germanio tuj! La kaŭzo: li estis punita, pro malgrava afero, per mallonga malliberigo. La patro provis nuligi la ordonon; do sensukcese. Je la 26. 3. 1927 li estis arestata. Je la 30. 3. oni transportis lin kaj 20 K-dojn al Beuten (apud landlimo). Poste aro da policistoj "gvidis" ilin ĝis landlimo. Sur kampo, dum pluvego, ili nun staris kiel hundoj! La policistoj nun forlasis ilin, dirante al ĉi-tiuj "senŝtatanoj": "Iru tien, tie estas Polio!" Nun multfoje okazis jena dramo: La 21 homoj dum tuta tago vagadis inter la polaj kaj germanaj limgardistoj, sur mallarĝa parto de "neŭtrala lando!" Ili provis kaŝe "enmigri" Germanion denove. Sed, la sama teatraĵo! La filo de F. revenis Breslaŭ'on. Tie li denove devas timi novan arestigon, ĉar li troviĝas en Germanio "kontraŭleĝe!"

La dispartigo de la mondo laŭ diversaj ŝtatoj kaj nacioj estas io vere admirinda!

(Esp. Informejo, Schweidnitz.)

Laboristaj forpermesoj kaj libertempaj kolonioj kooperativaj en Francio

Post la VII-a SAT-kongreso mi pasigis mallongan ripoztempon en kooperativa libertempejo. Tiuokaze, ŝajnas al mi interese, je kooperativa vidpunkto, skizi la historion de tiuj "libertempaj kolonioj", kiel ni nomas ilin, kaj raporti pri la vivaranĝo en ili.

Unue, mi diru kelkajn vortojn rilate la demandon pri la laboristaj forpermesoj. La laboristoj ĝuantaj pagatan forpermeson estas privilegiuloj. Tamen la nombro de ĉi tiuj estas jam atentinda. Iom post iom la "rajto al forpermeso" emas enpenetri niajn morojn. Antaŭ duonjarcento preskaŭ nur la ŝtataj aŭ komunumaj geoficistoj aŭ laboristoj kaj la fervojistoj ricevis libertempon. Dum lastaj jardekoj la afero pliboniĝis. Krom la ĉi supraj laboristoj, nun la geoficistaro de bankoj, de multaj komercaj kaj industriaj firmoj, de transportkompanioj, de la grandaj parizaj magazenoj, kaj eĉ la gelaboristoj de industriaj entreprenoj — verdire ankoraŭ nemultaj — ĝuas post kelka tempolimo de dungado ripoztempon tute aŭ parte pagitan.

Ekzemple en la presejeto, kie mi laboras kiel kompostisto, la laboristoj ĝuas de kelkaj jaroj dusemajnan forpermeson kaj ricevas dume unusemajnan salajron. Tio ne estas escepto. Mi konas kelkajn pli gravajn presejojn, kiuj pagas semajnan forpermeson, kaj verŝajne same estas en aliaj industrioj. Ankaŭ ekzistas metiistoj ricevantaj altan salajron, kiuj povas ĝui ripoztempon eĉ se la mastro ne pagas ĝin.

Bedaŭrinde la grandnombrega amaso da laboristoj ankoraŭ ne ricevas la rajton ripozi dum kelkaj tagoj jare, kaj por ĝin atingi ĝi devos bataladi ankoraŭ multe kaj daŭre...

Se estas agrable ricevi pagatan forpermeson — eĉ mallongdaŭran — estus pli agrable ĝin ĝui for de la bruoplena urbo, for de la atmosfero venenigita de la metiejaj kaj fabrikaj fumoj, ripozante sur iu kvieta kamparo kaj forgesante tie la ĉiutagan vivon. Malfacila afero por laboristo, precipe se li havas kelkinfanan familion. Ne ĉiuj havas parencojn aŭ amikojn sur kamparo, kiuj povas gastigi ilin dum la forpermeso; aliparte la vivo en hoteloj, eĉ senluksaj, kostas tro kare por ilia monujo (estas interese noti, ke ordinare la hoteloj estas plenplenaj, kaj ofte estas malfacile trovi lokon).

Tiuj cirkonstancoj, jam antaŭ preskaŭ dudek jaroj, instigis la kreon de libertempejoj, kie la laboristoj povos ripozi por ne alta prezo. Ĝin iniciatis aro da sindikatanoj kaj socialistoj, kiuj fondis du kooperativajn societojn, starigitajn per 25-frankaj akcioj, nome: "La Nature pour tous" (La Naturo por ĉiuj) kaj "Le Grand Air" (La Plena Aero), ĉi tiu socialista.

La "Nature pour tous" fondis, en 1909, sian unuan kolonion en kazina ekshotelo de Saint Trojan, sur insuleto Oléron en Atlantika Oceano, kie povas gastiĝi 200 personoj kune. Poste ĝi malfermis establojn[1]) en Chatelaillon sur la kontraŭa marbordo en departemento Charente-Inférieure, en Yport (Seine-Inférieure) sur la marbordo de la Manche, proksime de la fiŝista haveno Fécamp, kaj kvaran en Allevard (Isère), banvilaĝego sur la alpa montaro en rava situo.

"Le Grand Air" unue instalis sian kolonion en sufiĉe konata marbanejo Pornic (Loire-Inférieure). Ĝi baldaŭ fariĝis tro malgranda. Aliflanke la hotelestroj vidis malkontente la revoluciulojn invadantajn la urbeton, ĉar ili riskis perdi la burĝan klientaron. Tiam "Le Grand Air" aĉetis tre kare grandan hotelon starigitan sur la bordo de Morbihan'a golfo, en la vilaĝeto Larmor-Baden, ne malproksime de la urbo Vannes; la hotelo, kie povas loĝi kune 250 kolonianoj, estas konstruita sur duhektara bieno kun belaj arboj. Tre interesa estas la regiono pro la multenombraj prahistoriaj memoraĵoj kaj la proksimeco de la insulo Belle-Isle.

Krom la akciposedantoj, estis akceptataj en la kolonioj ĉiuj membroj de sindikatoj kaj de maldekstraj partioj. La konstruoj de ambaŭ societoj estis rekviziciitaj por loĝigi soldatojn aŭ flegi vunditojn. Kiam finiĝis la hombuĉado, la bienoj pro senzorgo troviĝis en tiom malbonega stato, ke malgraŭ la monkompensoj ricevitaj de la ŝtato, ambaŭ societoj ne povis restarigi la entreprenojn. Estraranoj iris al la "Union des Coopérateurs" (Unuiĝo de Kooperativanoj), grava kooperativo de la Pariza regiono, ĉ. 70 000 membroj. Rezultis interkonsento, laŭ kiu ĉiuj kolonioj fariĝis la propraĵo de "Union des Coopérateurs", kondiĉe ke tiu ĉi pagu la ŝuldojn kaj repagu la monon pruntedonitan de la "Naturo" por aĉeti ĝiajn bienojn. La fondintoj de ambaŭ kooperativoj konservis siajn rajtojn ĝui la koloniojn.

Nun estas akceptataj ĉiuj membroj de konsumkooperativo aliĝanta la nacian federacion. Ne kooperativanoj estas akceptataj, laŭ libera loko, kondiĉe ke ili aliĝu la societon, pagante almenaŭ 25 frankojn el la 100-franka akcio.

La restadprezoj estas malaltaj kompare kun la hotelaj prezoj. Nunjare ili estas:

					por ĉiu persono	
1 persono	en	1	ĉambro:	140	fr.	semajne[1])
2 personoj	„	1	„	120	„	„
3 personoj	„	1	„	115	„	„
4 personoj	„	1	„	110	„	„

Antaŭ la 10. julio kaj post la 28. aŭgusto la supraj prezoj estas malpliigataj po 7 fr. semajne. En Larmor-Baden la prezoj estas 1 frankon tage malpli altaj.

Estas enkalkulata la kosto de la loĝado kaj nutrado. La infanoj ĝis la 3-jara aĝo ne pagas, sed la gepatroj devas prizorgi ilian nutradon. De 3-a jaro ĝis 9-a jaro ili pagas duonan prezon. La restado estas kalkulata laŭsemajne, de dimanĉo al dimanĉo. Laŭ ebleco estas permesate resti pliajn tagojn, pagante specialan plian tarifon por ne tuta semajno.

Enskribigante sin, la kolonianoj pagas kotizon 5-frankan por familio, se ili konsumas produktojn en iu kooperativo (nekonsumantoj pagas 20 frankojn), kaj 10-frankan garantion por ĉiu persono semajne, dekalkulatan de la suma prezo, kiun oni devas pagi 10 tagojn antaŭ la forlaso de l' kolonio. Se pro iu kaŭzo la foriro ne povas okazi, la societo repagas

[1]) Zamenhof'a sed neoficiala vorto. *Red.*

[1]) 1 dolaro valoras 25 fr. frankojn.

la prezon, krom la garantio. Tamen, okaze de malsano aŭ alia grava okazintaĵo, la administra komisiono povas decidi la repagon de la tuta sumo.

La nutrado estas simpla, sufiĉa kaj ĝenerale bongusta. La menuo estas diversa por ĉiu manĝo kaj sama por ĉiuj. Tamen personoj, kiuj dietas, povas ricevi apartan manĝaĵon, interkonsentante antaŭe kun la kolonia mastrumanto. Por faciligi la servadon, oni postulas, ke la kolonianoj estu akurataj por la manĝoj. La malakuratulo devas pagi monpuneton da 25 centimoj en kaso, je la profito de la kelner(in)oj. Trinkmono estas laŭvola. Se okaze de ekskurso oni forestas manĝadon, la kolonimastrumanto repagas 3 frankojn, kondiĉe ke li estu avertita la antaŭan tagon. La manĝadoj okazas en komuna manĝejo, en la sidejo de la kolonio.

Du aŭ tri kolonioj ne estas sufiĉe ĉambrohavaj por loĝigi ĉiujn partoprenantojn. Tiaokaze, la administracio luas ĉambrojn ĉe privatuloj. Ĝenerale la ĉambroj estas sufiĉe komfortaj. Ili enhavas nur la necesajn meblojn. La kolonianoj devas alporti lit- kaj tualet-tukojn. Ili mem mastrumas sian ĉambron, kiun ili estas devigataj purigi forironte. Krom la devigo esti akurata por la manĝadoj, la kolonianoj estas tute liberaj pasigi la tempon laŭplaĉe. Ĉiusemajne ili elektas delegiton, kies tasko estas disdoni la korespondaĵojn, bonvenigi la novalvenintojn, aranĝi opajn promenadojn kaj ekskursojn, peri inter la kolonianoj kaj la mastrumanto kaj aŭtomobil- aŭ ŝipluantoj por la ekskursoj. Kutime ĉi tiuj luantoj konsentas rabaton. La delegito ankaŭ zorgas la aranĝon de la vendreda festo, ĉar en ĉiuj kolonioj okazas ĉiuvendrede koncerto kaj poste balo ĝis noktomezo. Unuvorte, la vivo estas tre agrabla. Ekzistas ĝenerale sufiĉe bona kamaradeco, kvankam la kolonianoj estas plej diversopiniaj, — ĉar en Francio la kooperativa movado emas al neŭtraleco politika.

La kolonioj estas malfermataj nur de majo ĝis fino de septembro. Ilin administras la komisiono de Sociaj Institucioj kaj mastrumas komerca servo. La uzantoj de l' pariza regiono starigis klubon, kies celo estas kontroli la administradon, instigi plibonigojn, konservi kamaradecon inter la partoprenintoj. La klubo ankaŭ ekzamenas la opiniojn de la partoprenintoj, kiuj forironte ricevas folion, sur kiu ili estas invitataj noti siajn impresojn.

Lastan jaron la kvin kolonioj gastigis 3 048 personojn, kies restado sumis 7 812 semajnojn. La enkasigo estis 878 740 fr. fr., lasante iom pli ol 35 000 fr. da neta profito. La ĉiujara profito utilas por plibonigi la koloniojn.

Laŭ la informoj kompleze liveritaj al mi de la direkcio, multaj petas kreon de novaj kolonioj. Ĝi nun serĉas proksime de Parizo establon por gastigi la edzinojn kaj infanojn de la laboristoj, kiuj ankoraŭ ne ĝuas forpermeson, kie la edzoj povus pasigi la tempon de sabato ĝis lundo.

Por trovi la monon, necesus ke la ekzistantaj kolonioj estu pli intense ekspluatataj — ili estas plenplenaj nur dum julio—aŭgusto. Estus dezirinde, ke leĝo faru devigaj la forpermesojn al ĉiuj. Tiam la afero pli prosperus, ĉar ĉiusezone troviĝus ripozantaj laboristoj.

Hector Cachon.

*) Ne oficiala, sed internacia vorto. *Red.*

La revoluciaj maristoj germaniaj

Denove preterpasis la monato septembro, kaj per tio estas pasintaj dek jaroj, de kiam niaj K-doj Reichpietsch kaj Cöbes (Rajĥpiĉ k. Kjobes) devis lasi sian vivon sub la pafilkugloj de malĝuste informitaj soldatoj. Kiu ne plu memoras pri la ribelo de la militŝipistoj sur "Prinzregent Luitpold" en aŭgusto 1917? La malgrandigo de la sapporcio donis al la jam fermentinta malkontenteco la signon de la malkaŝa ribelo.

Laŭŝajne cedis la ŝipestro, sed dum la veturado al Schillingreede (Ŝilingrede) oni enkarcerigis la ribelgvidantojn. Kiel fajro disvastiĝis la sciigo inter la K-doj de la tuta 3-a eskadro, al kiu apartenis "Prinzregent Luitpold".

Por forigi la danĝeron de la ribelo la admiralo donis la ordonon: "Preta por batalo." Tamen, tro malfrue. Li aŭdis: "Estingu la fajrojn!" La hejtistoj rifuzis la servon, postulis liberigon de ĉiuj kaptitoj kaj nenia pli malfrua puno al la ribelintoj. Dum la pritraktado venis nova sciigo: maristoj je kanonoj ankaŭ malobeas.

Ni rakontigu K-don partoprenintan, kiu estis kondamnita je 15 jaroj da mallibero, sed dum 1918 liberigita:

La militjuĝejo

— Kontraŭ mia ĉelo troviĝis K-do Cöbes. Nokte mi povis viziti lin, same kiel li povis veni al mi. Tiamaniere ni povis priparoli ĉion, kio estis necesa rilate al unuanimaj direktlinioj por la ŝiparmovada proceso.

Dum la proceso

Kiam mi estis fininta la defendparoladon por ĉiuj K-doj, iu el la provokistoj*) nomis nin mizeregaj mensoguloj kaj senhontuloj. Li estis preta ĵuri, ke la movado ne estus havinta la celon per politikaj revoluciaj rimedoj akiri la pacon, kiel ni asertis, sed ke nia ĉeftasko estus krevigi la unuopajn batalŝipojn. Cöbes estus la plej granda malkuraĝulo, kiun oni povus imagi, ĉar li plej obstine estus batalinta por efektivigi la militŝip-krevigon. Mi tuj anoncis min por paroli, kiam subite eksaltis K-do Cöbes, kiu, mortpala pro kolero, trankvile kaj korekte kungvidis la proceson kaj deklaris, ke li ne lasus, ke tia mensogemaĉulo kalumniu lin kaj ke li malkaŝe konsentus kiel anarkisto pereigi la militŝiparon kaj tiamaniere akceli la pacon. Ni estis surprizitaj, ĉar estis klare, ke per tio K-do Cöbes fiksis sian destinon. Honesta li ankaŭ estis per siaj faroj kaj tamen — kontraŭ ĉi tiuj kanajloj li ne devus esti dirinta tion, ĉar ĉi tio ne rilatis lian personan honorsenton, sed la ekziston de la revolucia movado. Tamen ĝi estas okazinta. Per tio la proceso trovis sian finfinon.

Kvar tagojn pli malfrue, en belega aŭtunmateno, la sango de du grandaj martiroj de la proletara revolucio kolorigis ruĝe la teron, tiu de Reichpietsch kaj Cöbes. Al ni malfermiĝis la pordegoj de la pundomo Celle al nova martirajo, al nova torturo dum 15 longaj, timigaj junec-jaroj! . . .

La lasta nokto

La nokto estis veninta. Ni estis enŝlositaj, kaj nun komenciĝis turmentplenaj, teruraj horoj por ni. Reichpietsch troviĝis en ĉelo sub mi. Mi aŭdis lian senripozan paŝon. Kun Cöbes mi povis paroli ankoraŭ nur kelkajn minutojn en ĉi nokto. Li ŝajnis al mi ankoraŭ pli obstina ol ĝis nun. Eble ankoraŭ pli pala, sed tre kuraĝa. Tre trankvile li deklaris al mi, ke estus pli bone morti post kelkaj horoj ol post tagoj. Oni do scius pro kio oni oferas sin. Frazoj decidemaj kaj maltimemaj. En tiuj mallongaj minutoj de nia kunesto mi vidis Cöbes en lia tuta eminenteco. El liaj vortoj, el lia sintenado estis ekkonata la spirito de tiuj homoj, kiuj oferis sian vivon en la cara Rusio, ĵetis bombojn en la paradveturilojn de la nobelaro, kiuj en Parizo pafis per revolveraj kugloj en la korpojn de la tiranoj, kaj kiuj sur la "lido"*) de Venecio trapikis la koron de la ekspluatanto de l' popolo. Li estis batalanto de sama konvinko kiel Sassulitzsch (Sasuliĉ) kaj Perovskojo.

Ni devis adiaŭi nin firme, kiel estis nia kutimo. Ni manpremis, promesis atendi la morton fiere kaj rekte, kaj disiris — devis esti la lasta manpremo . . .

Kaj poste komenciĝis la paŝado en mia ĉelo. Rekten kaj reen en preskaŭ ĉiama egaleco, kun varmega kapo. Kun la lasta forto de nia pensado ni serĉis savon. Sed la karceraj kradoj estis bonaj, kaj la tempo tro mallonga por trovi elirejon. Meznoktiĝis, kiam sur la strato pretermarŝis kantantaj maristoj. Oni aŭdis ilin de malproksime.

Ĉu ili sciis, kiu estis enkarcerigita supre?

*) Itala vorto, signifanta ĉirkaŭbordon, insularon, dividitan per mallarĝaj kanaloj sude de Venecio. *Red.*

Ĉu ili sciis, ke supre, en mallarĝa, varmega ĉelo, estis kvin junaj esperantaj homoj, kiuj starus post kelkaj horoj antaŭ la pafiloj de siaj mortigistoj?

Jam delonge mallaŭtiĝis la kanto de la maristoj celinta nin. La kazerna horloĝo batanoncis la tempon senkompate akre, longe. Ĉie regis silento, sole sub mi Reichpietsch tien kaj reen iris. Ĉiam tien kaj reen — senripoze, kio okupis liajn pensojn? Fine mateniĝis. Je la kvara horo mi aŭdis, kiel oni malŝlosis la ĉelpordon de Reichpietsch. Kriego — li devis eliri el sia ĉelo, poste nur aŭdiĝis voĉoj kaj tintado de ĉenoj. La ĉelpordo sub mi fermiĝis. Regis silento.

Tuj poste eksonis rapidaj paŝoj en mia koridoro. Nun necesis estri sin. Ekstere trankvila, mi apogis min al muro. Al la lasta destinhoro de mia vivo mi intencas trankvile kontraŭrigardi, kiel ni, Cöbes kaj mi, estis promesintaj. La paŝoj haltis antaŭ mia pordo. La ŝlosilo bruetis . . . sed ne sur mia pordo!

Ĝi trafis K-don Cöbes.

Mi aŭdis voĉojn, poste unuopan voĉon — laŭ la knara sonoro devas esti oficisto. Li laŭtlegis unutone la kondamnon. Orelon mi premis je la pordfendo, por aŭdi precize, kio okazis. La koro febre batis. Mi nur povis aŭdi, kiel li diris: "La amnestiigo de la hejtisto estas rifuzita, la kandamno estas plenumota!"...

Tiam dum sekundoj estis mortsilento. — Ŝajnis, la sango en miaj vejnoj haltis ... Mi aŭdis la klaran, firman voĉon de Cöbes: "Mi estas preta — mian korpon vi povas disponi." Tiam refoje stranga tinto. Cöbes estis katenata. Mallonga ordono, kaj la gardistoj ekmoviĝis. Cöbes vokis al mi ankoraŭ foje tra la ĉelpordo: "Adiaŭ! Vivu bone!" Tiam estis finite.

Reichpietsch kaj Cöbes devis atendi ankoraŭ longajn horojn ĝis sia morto. Firme ĉenigitaj, ili estis transportitaj per po dudek akompanantoj al Rejna fortikaĵo, por esti mortpafitaj tie. La soldatoj rifuzis mortpafi ilin, sed sensukcese, — ili estis transportataj al alia loko. Ankaŭ tie denove rifuzado. Ĝis finfine loko estis trovita, en kiun ankoraŭ ne estis trapenetrinta la vera senco kaj enhavo de nia movado kaj de niaj faroj.

Erarigita per naciaj frazoj, malklare kaj senklaskonscie, lasta rezervo paffaligis teren niajn kunulojn. Ili mortis por la afero de la revolucia Proletaro.

*

La unuan de septembro 1917 mortis la K-doj Reichpietsch kaj Cöbes per la kugloj de taĉmento de rejna bataliono. Ili mortis por ni, por nia movado, por sia kaj nia ideo.

*

Kaj per lasta adiaŭa saluto je niaj K-doj, kies morton la aktoj de la juĝejoj konigis al ni, ni povas diri al ni — al ni, ĉar iliaj korpoj ne povas aŭdi nin, kaj pri iliaj animoj la scienco ne povas sciigi nin, — ke, kiam ili el sia tombo alvokus nin: "Estu pretaj!", ni povus respondi al ili:

"Ĉiam pretaj!"

Elgermanigis: *SAT-grupo, Rabenstein i. S.*

Nigraj Rasoj

Mi bedaŭrinde neniam vojaĝis en Afriko. Sed, ĉar ni ne sufiĉe legis en "S-ulo" pri tiu mondparto ĝis nun, mi pensas, ke ni devas forigi tiun mankon, raportante pri la veremaj verkoj, kiuj rakontas pri la granda "Nigra Kontinento".

Franca verkisto André Gide (Andre Ĵid) publikigis antaŭnelonge notojn pri sia vojaĝo dum julio 1926 ĝis februaro 1927 en franca kolonio Kongo, sub titolo: "Vojaĝo al Kongo".

Lia libro estas sociala kaj interesegas nin tial. Tiu riĉa verkisto komencis sian vojaĝon nur kiel plezurpromenadon, por vidi landojn, por serĉi papiliojn, ĉar li estas entomologiemulo, granda ĉasisto de papilioj . . .

Sed, kiam Gide vidis la suferon de negroj, lia vojaĝo ŝanĝis la celon. Li ne ĉesis ĉasi papiliojn, sed li ĉasis precipe *Malĝustecon* . . . Malfeliĉa ĉasulo! Li, kiel Don Kiĥoto, povis trapasi nur malĝustegojn. Li protestis, poste foriris, kaj malantaŭ kiel antaŭ li, koloniulaĉoj persekutadis negrojn, en la granda silenta Afriko.

Jen la ĝenerala juĝo de Gide, pri la rilatoj inter negroj kaj blankuloj:

"Ju malpli inteligenta estas blankhaŭtulo, des pli stulta ŝajnas al li nigrhaŭtulo".

Kutime, homoj vojaĝas kun tiom da nacia memestimego, ke ili restas blindaj antaŭ virtoj de alilanduloj. Diferencon ili taksas mankon. Ili ne komprenas.

Patriotismo — Internaciismo — Sennaciismo

(Daŭrigo kvina)

Ni jam scias, ke ĉiu klano havas sian propran totemon al kiu estas ligita la *mana*-o, forto, kiun komune posedas ĉiuj samklananoj.

Nu, regas malsato en kelkaj klanoj. Mortas malsateguloj. Kaj jen okazas, ke ano el iu klano mirige sukcesas en fiŝkaptado aŭ ĉasado. Li povas liveri nutraĵon al multaj klanoj. Kial tio povis okazi? Sendube nur tial, ke li sukcesis kapti pli grandan parton el la komuna *mana*-o. Kredeble tial ke la totemo de la klano, al kiu apartenas la bonŝanca ĉasisto, estas pli forta ol la aliaj. Tiam okazas, ke tiu totemo sin trudas al fratrioj kaj triboj. Same okazas, ke la individuo posedanta pli grandan parton el la *mana*-o estas akceptata kiel estro. Ĉi lasta eĉ fine sukcesos akapari; la tutan *mana*-on, kaj tiel individuiĝos la estreco:

"Por forigi la konkurencon de la totema kolektiva heredeco, la estro absorbas kaj simbolas en sia persono tiun heredecon. Li sin prezentas kiel heredan posedanton de la totemo. Kaj pro tio li fariĝas estro[11])."

Ne sufiĉas tiu pure mistika kredo por ke individuo sukcesu trudi sian estrecon. Necesas plie, ke li povu ankaŭ provizi la regatojn per nutraĵoj aŭ bienoj. Ĉe la stadio de teritoriaj grupiĝoj la ekonomio ja ludas sian rolon.

Tion oni konstatas ĉe multaj triboj per la stranga kutimo, kiun la etnografoj nomas *potlaĥo.*

Ni prunteprenu la difinon de tiu vorto en la jam menciita verko de *Moret kaj Davy*: "La *potlaĥo* estas treege komplika institucio, samtempe rita, jura, ekonomia kaj socia . . . Ĝi estas sendube ekonomia, ĉar oni interŝanĝas posedaĵojn, sed ĝi estas ankoraŭ pli socia, ĉar oni interŝanĝas posedaĵojn nur por interŝanĝi titolojn, por akiri rangon. Ĝi estas unue esence rita institucio, ĉar ĝi estas parto el ritaro... Kaj ĝi estas rita institucio ankaŭ, ĉar ĝi devenas el primitivaj fundamentaj ritoj kun devigaj donacoj inter fratrioj, donacoj, kiujn ĝi aliigas enkondukante en ili la principon de spito, logika sekvo de la principo pri konkurado, kaj uzante ilin por estigi malegalecon kaj ne plu por daŭrigi la ekvilibron. Sub konkreta formo, la *potlaĥo* estas festo, kiun oni donas kun la kondiĉo de repago kaj kiu konsistigas religian ceremonion, ĉe kiu venas komuniiĝi kaj samtempe kontraŭstari unuj al la aliaj la vivantoj kaj la mortintoj de la koncernaj klanoj. Tiu festo konsistas el solena disdonado de nutraĵo kaj donacoj, kiu aŭtomate igas la donacanton kreditoro de similaj disdonadoj, kaj kiu donas al li la rajton alproprigi al si parton el la nomoj, blazonoj kaj privilegioj de la konkurantoj, kiujn li senfamigis per sia malavareco kaj publike metis en staton de neebleco respondi sian spiton... Per la *potlaĥo* fondiĝas, montriĝas kaj kreskas la persona prestiĝo[12]); per ĝi la estreco individuiĝas . . .

"Jen estas submetiĝa kaj hierarĥia principo, kiu aliigas la tutan sociordon kaj anstataŭas la toteman komunismon per tiu oligarĥia individualismo . . ."

La potlaĥo kaj la kunfrataroj

Kiel oni vidas, la totema societo tute aliiĝis. Okazis vera revolucio. Sed oni erarus opiniante, ke la mistika kredo je

[11]) *A. Moret* kaj *G. Davy.*

[12]) Internacie uzata vorto, ne ankoraŭ oficialigita. *Red.*

Inter tiom da malbonaj regantoj, kiuj nur per armiloj "konatiĝadas" kun negroj, Gide ekkonis en regiono Ubangi-Ŝari iun bonan administranton, kiu inaŭguris novan metodon: *Li fidas je negroj.*

"Stultego!" kriegus aliaj koloniistoj, militistoj aŭ militemuloj.

La rezultoj estis bonegaj. Tio sufiĉe pravigas la metodon.

Tiu reganto de regiono Ubangi-Ŝari, s-ro Lamblin, fidis je negroj por konstruado de ŝoseoj. Memlaborantoj, la negroj komprenis la utilon de tiuj vojoj, ĉar ĉiu vilaĝo laboris por sia regiona ŝoseo, iom laŭ negra volo kaj inteligento, iom en kunlaboro kun reganto Lamblin.

Rezulto: Ubangi-Ŝari posedas 4 200 kilometrojn da bonaj vojoj, kiuj kostis 150 frankojn por kilometro. En alia regiono, ŝoseo, kiun faris francaj fakaj militistoj, kostis 25 000 frankojn por kilometro, kaj la nigraj laboristoj, batitaj, malsanigitaj ĉar amasigitaj for de siaj vilaĝoj, multege mortis.

Tiel malaperas ĉiam pli, en Ubangi-Ŝari, la terura trouzo de blankhaŭtuloj en Afriko: *La Portado.* — Laŭ portadrajtoj de ĉiopovaj blankhaŭtuloj, ĉiu estro de negrovilaĝo sub rekvizicio devas doni virojn, virinojn kaj ankaŭ infanojn, por portadi tridek kvin-kilogramajn ŝarĝojn dum kilometroj.

"Tiuj transportoj per homoj malbonigis mian tutan vojaĝon", skribas kaj reskribas André Gide, kiu ne povis iĝi vera koloniulo.

Bedaŭrinde, s-ro Lamblin estis nur granda escepto. Li mem nur povis fari ion ĝustan, kiam ĝusteco ne kontraŭtrafis la profitojn de "Kompanioj".

Tiuj sennomaj ekspluatsocietoj estas la veraj reĝoj de ĉiuj kolonilandoj.

Tie neniu rajtas paroli aŭ agi kontraŭ la Kompanio. Se reganto agas tro ĝuste por negroj, memkompreneble li malhelpas la profitojn de Ĝia Mosto la Kompanio, kiu bezonas sklavojn kaj nur sklavojn.

Tiel, la Pariza Estraro tuj ŝanĝas la tro bonan reganton, vokas lin returnen en Francio: "Li estas nekapabla por kolonio...", aŭ donas al li malhigienan postenon, kie li mortas, aŭ malgrandigas lian povon, sendante al li pli kapablan (tio estas krimeman) kunlaboranton.

Iĝu krimulo aŭ perdu postenon, administristo! Ili kutimas je bruteco, kaj la ordo, la kapitalista ordo, denove regas. Intergratuloj! Ĉiuj estas kontentaj. Negroj mortas, forkuras en densan arbaron, en belgan Kongon, por ne ĝui tiun ordon.

Tion diras, tra du ĉasoj de papilioj, la verkisto André Gide, kiu estas tamen burĝo, kredanta ankoraŭ je kapitalista respubliko.

Ni notu tiujn faktojn. Sed ni, neligitaj per la ligiloj, riĉeco, konataro inter regantoj, delikatafekto, kiuj malliberigas tiun verkiston, ni elprenu el tiu libro kompletajn konkludojn.

Jes, la negroj petas eŭropajn kunlaborantojn. Jes, la "Yankee" (janki) kaj eŭropano estos ankoraŭ dum kelkaj dekjaroj la ĉefaj teknikistoj en la mondo, — la ĉevaloj de progreso. Sed ili ne plu posedu popolojn! — Baldaŭ ili ne plu *posedos:* koloniojn.

Same, kiel en Eŭropo mem: ĉu popoloj, ĉe ni, ne estas estrataj per eta reganta klaso? Ĉu la tuta mondo ne estas kolonio de kapitalo?

Sed sub la afrika suno tiu premego, — ne mildigata eĉ per ŝajno de homrajtoj, — verko de frenezuloj per profitdeziro, frenezuloj per drinkado, frenezuloj per suno, ŝajnas ricevi la forton de la suno mem.

Ni pensu pri niaj negraj fratoj.—Kiam komenciĝos disvastiĝo de esperanto en Centra, Okcidenta kaj Suda Afriko?

Jief. (7359).

totemo ĉesis efiki. La ekonomio sendube ludis en tiu aliiĝo gravan rolon, sed la kredoj, la ideoj daŭras esti potenca faktoro en la funkciado de la societoj. La riĉeco de individuo ja ebligas al li doni imponajn *potlaĥojn* kaj tiel akiri estrecon. Sed tio ne sufiĉas, li devas plie malprofaniĝi per akcepto en kunfrataron. Li devas tie lerni la sekretojn de komplikaj ritoj, kiuj liveros al li la eblon akiri la helpon de iu animo. Estro ja devas esti lerta ĉasisto por povi provizadi nutraĵon al la klananoj. Sed por trafi kaj mortigi, liaj sagoj bezonas *mana*-on. Kaj tiun forton la estro povas ricevi nur per sorĉaj alvokoj kaj magiaj ritoj.

La estro provizas la nutraĵon. Kaj la nutraĵo estas la vivo, la forto, ĝi sekve estas ankaŭ *mana*-o. Oni tuŝas tie kvazaŭ per fingro la ekonomian faktoron; sed samtempe ni vidas ankaŭ la rolon, kiun ludas la mistiko, la magio, la religio.

"La estro, kies fizika, teknika lerteco rilate ĉasadon kaj fiŝkaptadon, kies komerca kapableco kaj akirita riĉaĵo faras el li la homon, kiu devas regadi, povas tamen vere tion fari nur kondiĉe, ke li venu en kunfrataron, por tie ricevi kvazaŭ la sanktan oleon de estreco. Tiu konsekrado[13]) anstataŭas por li heredecon, kiam li ne posedas la rangĝalonojn de heredeco; kaj kiam li havas ilin, la konsekrado estas tamen utila, ĉar se la heredeco ludas sian rolon en la societoj kun *potlaĥo,* ĝi ne plu estas la granda kaj unika mastrino." (Moret kaj David.)

(Pluo sekvos). *E. Lanty.*

[13]) Zamenhof'a (laŭ Grosjean-Maupin), sed ne oficialigita vorto. *Red.*

Ĉu vi renovigis vian abonon al Sennaciulo?

Faktoj kaj komentoj

Laborista patriotismo

"Ĉu finiĝis la senlaboreca krizo? Ĉu estas tro da laboro en Francio, por ke la grandaj fervojkompanioj estu devigataj fari mendojn eksterlande? Ĉu eble ili nur volas per tio tute subigi kaj mizerigi la francan laboriston?

"Tion oni emas kredi, legante en diversaj gazetoj la jenan informon: 'La Litvagona Kompanio mendis eksterlande 1 000 vagonojn, kies suma prezo estas 1 miliardo'..."

La redaktoro de "L'Humanité" (La Homaro), el kiu ni ĉerpis la ĉi supran tekston, indignite kulpigas tiujn kapitalistojn pri malpatriotismo. Tute prave! La patriotismo fariĝas pli kaj pli arkaika ideologio, kiun la tutmonda ekonomio ne povas atenti. Sed la redaktoro devus konkludi, ke nur la laboristoj estas bonaj patriotoj, ĉar ilia protesto celas senlaborigi kaj mizerigi la eksterlandulojn. Estas ja memkompreneble, ke la unumiliarda mendo eksterlanden de la francaj kompanioj liveros laboron al "fremdaj" laboristoj.

Tiu simpla fakto unu fojon pli pravigas la devizon de SAT: *Ni kutimiĝu al eksternacia* pens-, sent- kaj agadkapablo.

La kulto al kadavroj

Proksimjare la kadavro de Sun Yat Sen estos translokata el ĝia provizora tombo en kolosan monumenton, al kies starigo, sur la deklivo de monteto superstaranta la sudan parton de Nankino, jam de 16 monatoj penadas 10 000 laboristoj. La dimensioj de tiu konstruo estos samgrandaj kiel tiuj de nia*) "Panthéon", sed "Panthéon", al kiu oni alirus per centŝtupa ŝtuparo el blanka marmoro kaj larĝa je trideko da metroj. La antikvaj tomboj de la Mingoj (ĉinaj imperiestroj. Trad.), tiu de Lenino estas nenio kompare kun tiu unika maŭzoleo... (Laŭ diversaj francaj gazetoj.)

La legantoj komentu mem kaj decidu, ĉu baldaŭ regos la Racio en la mondo, ĉu baldaŭ formalaperos la religioj?

*) t. e. Pariza. *Red.*

TAGO EL MIA VIVO

La rubriko "Tago el mia Vivo" ŝajnas al mi tre interesa, ankaŭ tre fruktodona. Per ĝi oni dispelas la vanajn revojn kaj fantaziojn. Laŭ mi tiu ĉi rubriko devas ekzisti, eĉ pli ampleksiĝi.

Ankaŭ mi volas diri ion pri mia mizera ekzistado.

Mi estas tabak-laboristo. La tabakkulturo en Bulgario okupas unuan lokon en la ekonomia vivo de Bulgario. En ĝi estas okupitaj pli ol 30 000 loĝantoj: viroj, virinoj, infanoj kaj gemaljunuloj. La centroj de tabak-kulturo estas: Plovdiv, Stanimaka, Haskovo kaj Sofia. La tabaklaboristoj estas plej malamataj en Bulgario. Ankaŭ ilia vivo, post la militperforto, estas stranga kaj mizera.

Mi komencas laboron je la 7-a kaj ½ h. matene. Do, mi devas ellitiĝi je la 6-a matene por min lavi, vesti kaj matenmanĝi. Je la 7-a h. mi devas esti antaŭ la laborejo, kaj ĝuste je la 7,25 mi devas komenci la laboron. Ni laboras en unu sama laborejo ĉirkaŭe 100—800 personoj. Dum la labortempo estas 15 m. da ripozo, kiu okazas ĝuste je la 9½ h. Post du horoj ni denove interrompas la laboron por tagmanĝi. La tagmanĝa ripozo estas 1 horo vintre kaj 1½ h. somere.

Mi eliras el la laborejo kaj direktiĝas stratan barakon por manĝi. La manĝaĵo estas malbona, iafoje eĉ malbonodoras. Ĝi konsistas el legomoj kun viando kaj fazeolaj supoj. Dum vintro, kiam estas malvarme, mi aĉetas fromaĝon, olivojn kaj *halva*-on (turka sukeraĵo) por tagmanĝi. Dum somero, kiam ekzistas fruktoj, kaj legomoj, mi aĉetas akvomelonon, kukumon, tomatojn kaj vinberojn. Jen tia estas la tabak-laborista tagmanĝo!

Mi laboras 8 horojn tage. Sed iafoje mi laboras pli longe, kontraŭ mia volo. La mastroj sonorigas la sonorilon pli frue aŭ pli malfrue. Tiel mi devas labori pli multe ol la fiksita labortempo. Se mi protestas, la mastro diras: "Se vi volas multon scii, forlasu la laboron." Mi devas silenti.

Posttagmeze mi komencas la laboron je la 1-a aŭ 1-a kaj ½, kaj je la 3-a h. posttagmeze mi denove faras 15-minutan ripozon. Je la 3-a aŭ 5-a kaj ½ vespere mi forlasas la laboron. La du horojn, kiuj restas ĝis mallumiĝo, mi utiligas por legado: mi tralegas laboristajn gazetojn kaj unufoje semajne mi ricevas "S-ulon", kiun mi tralegas dum libera tempo. Se estas laboristaj kunvenoj, mi vizitas ilin, ĉar mi estas sindikatano. Je la 9—10-a h. vespere mi enlitiĝas. Kaj tiel ripetiĝas senĉese... *Bulgara SAT-ano 1130.*

La laboro estas nia sola vojgvidanto, nia sola majstro kaj dio. La Laboro liberigas la homaron el la mensogo kaj maljusteco, ĝi donacas al tiu virecon kaj ĝojon, amon kaj belon. *Emile Zola.*

Mia buĝeto

Dum ses monatoj (oktobro-marto) mi ĉiutage registris miajn en- kaj elspezojn. La rezulton de tiu zorga laboro mi nun volas publikigi por la SAT-anaro. Mi ne dubas, ke troviĝos imitantoj kaj tiam la gelegantoj de "S-ulo" havos klaran imagon pri la vivkondiĉoj en ĉiuj landoj.

Unue mi devas aldoni la necesajn klarigojn. Mi loĝis en 10 000-loĝantara urbo en USSR, okupante duĉambran loĝejon kun komuna kuirejo. Akvokondukilaro kaj kanalizo forestas en nia urbo. La elektrolumon mi instalis je mia propra konto. Mia familio konsistas el du personoj: mi kaj mia edzino. Mi okupis postenon en ŝtata oficejo kaj krom tio mi ankoraŭ laboris kiel ekonomia borso-agento. Mia edzino laboris nur hazarde de tempo al tempo kiel purigistino en oficejo. Dum menciitaj ses monatoj mi 50 tagojn pasigis en oficvojaĝoj (en USSR komisiitoj ricevas duoblan salajron). Post tiuj enkondukaj vortoj mi prezentos unue mian enspeztabelon:

Enspezoj:	*rubloj*[1])	*Elcentoj*
1. Mia fundamenta salajro kaj aliaj diversaj kompensaĵoj	830,23	87,0
2. Salajro kiel borso-agento	79,01	8,3
3. Enspezoj de mia edzino	29,00	3,1
4. Vendado de diversaj jam nenecesaj al mi objektoj	6,95	0,7
5. Procentoj por mia ŝparmono	8,70	0,9
sume:	953,89	100,0

Do, por unu persono monate: 79,49 rubloj enspezaj.

Nun jen estas mia elspeztabelo:

Elspezoj:	*rubloj*	*Elcentoj*
1. Loĝejo	75,50	10,6
2. Hejto kaj lumigo	30,64	4,4
3. Komunum-komplezoj	7,00	1,0
4. Tram- kaj fervoj-biletoj	21,71	3,1
5. Nutraĵo	198,77	28,3
6. Biero kaj aliaj trinkaĵoj	12,05	1,7
7. Mastrumaĵoj kaj meblaro	113,95	16,2
8. Vestaĵo, tolaĵo kaj piedvestaro	90,27	12,9
9. Por kudrado kaj riparado	39,30	5,6
10. Tolaĵlavado	7,39	1,1
11. Higienaĵoj	6,70	1,0
12. Kuracado kaj medikamentoj	12,10	1,7
13. Libroj ĵurnaloj ktp.	38,21	5,4
14. Diversaj membrokotizpagoj	16,61	2,4
15. Sportaĵoj (fotoj)	3,23	0,5
16. Poŝtelspezoj	14,95	2,1
17. Por diversaj hejmlaboroj	6,48	0,9
18. Almozoj	2,31	0,3
19. Punmono	5,30	0,8
sume:	702,47	100,0

Do por unu persono monate 58,54 rubl.

El la entuta sumo mi elspezis en:

1. Kooperativoj — 16,4 %
2. Ŝtataj vendejoj — 18,0 %
3. Privataj vendejoj kaj personoj — 65,6 %

Mi proponas al SAT-anoj, ricevantaj 30—40 rublojn en Sovetio, kaj al ĉiu K-do eksterlanda fari la saman statistikon. *SAT-paro.*

[1]) 1 rublo = ĉirkaŭ ½ dolaro.

ISADORA DUNCAN

La 14. septembro n. j. en Nice (Sud-Francio) pereis tragedie la eminenta dancistino Isadora Duncan. Tiu, kiu per sia artista ludo ĉarmis kaj regis la korojn en la tuta mondo, fariĝis viktimo de malofta malfeliĉa hazardo: la unu ekstremo de ŝia koltuko enplektiĝis en radon de la aŭtomobilo, per kiu la baletistino estis revenanta hejmen, kaj ŝin sufokis, ŝin samtempe eljetinte el la veturilo kun rompita spino.

Isadora Duncan estis naskita en San-Francisko (Nord-Ameriko) de patro skotlandano.

Dediĉita al la ĥoreografia[1]) arto, ŝi dancis kun nesuperebla pasio kaj fondis novan skolon en ĝi. Ŝi estis ne nur granda artistino, sed ankaŭ kreantino. Multnombraj estas ŝiaj adorantoj, kaj ankaŭ ŝiaj imitantoj. Ŝi povis doni sencon al arto, kiu ŝajnis antaŭ ŝi sin doni plej malmulte al sencigo, kaj en sia glora kariero ŝi interpretis (transdonis) sur la plej famaj scenejoj sinsekve la grandajn verkojn de Beethoven, Glück, César Franck, Ĉajkovski kaj Ŝopen, ludante jen kiel papilio, jen kiel cigno, jen kiel psikeo — blindige belega kaj kapturne vigla.

Isadora Duncan estis ne nur granda artistino, sed ankaŭ flama revoluciulino. Kiel niaj legantoj certe scias, ŝi restis sufiĉe longan tempon en Rusio, kie ŝi fondis sian danclernejon kaj donis grandan puŝon al la disvolvo de la nova proleta arto. Tie ŝi sentis senliman ĝojon, sin vidi kaj senti komprenata samtempe de la reprezentantoj de la spirita kulturo kaj de la proletaj amasoj mem de la granda rusa popolo.

Ĝis la lastaj tagoj de sia vivo Isadora Duncan restis revoluciulino. Ŝia lasta eliro sur la scenejon estis dum la amaskunveno, aranĝita de la loĝantaj en Parizo amerikaj liberaluloj kaj radikaluloj, kunvenintaj por protesti kontraŭ la ekzekuto de Sacco kaj Vanzetti.

La malfeliĉoj sekvis ĉie la vivĝojan artistinon. Ŝia dua edzo, la konata juna rusa poeto Sergej Essenin, memmortigis sin. Ŝiaj du infanoj droniĝis en la riveron

[1]) Prezento de la dancoj per figuroj. *R. trad.*

TRA ESPERANTIO

Por la Jarlibro

La propono de K-do Gulin rilate lokiĝon de fotoj en la Jarlibron, laŭ mia opinio, sekvigos entuziasman aprobon flanke de multaj GeSAT-anoj, precipe en la gejunulaj medioj. Tial mi opinias necese atentigi la Gek-dojn pri la danĝero, kiu kuŝas en tiu propono por nia tuta movado. Antaŭ ĉio ni ne forgesu, ke nia SAT-movado estas proleta, disvastigata en la plej diversaj reakciaj kapitalistaj ŝtatoj. Konsiderante tion, ni pripensu, ĉu nepre estos eviteble, ke la servantoj de la kapitalista reĝimo, la policoficistoj en la diversaj landoj, havigu al si nian Jarlibron, kaj ĉu nepre necesas, ke ni mem helpu al ili ricevi ne nur la nomojn kaj adresojn, sed ankaŭ la fotojn de niaj gemembroj? Oni ne pentu poste. Ni ne baru mem nian vojon! Sendube, per lokigo de niaj fotoj ni havus la plej bonan el ĉiuj jarlibroj, sed samtempe niaj malamikoj havus la plej bonan informilon, la plej taŭgan persekutilon. Pro tio ni ne lasu nin logi sur la glacion de senpripensa memperfido.

Singardemulo.

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

Aŭstrio. La Aŭstria Lab. Ligo Esp-ista, grupo Köflach aranĝis ekspozicion en *Köflach* k. *Voitsberg*. K-do Wakonigg gvidas du kursojn kun 40 p. — **Jugoslavio.** En *Kraljevo* la 15-membra kurso ne plu ekzistas. Striko, konflikto kun mastro, senlaboreco, mallaboremo k. nekompreno de la signifo de esp-o por la lab. movado forprenis multajn el niaj K-doj. La kurso estas nun 5-membra. Tamen oni ne malesperas, k. komencis tradukadi artikolojn el "S-ulo", kiujn Belgrada nacia lab. gazeto volonte enpresas. — **Nederlando.** K-do Winterink akceptigis de la Intern. Lab. Helpo, sekcio *Amsterdam*, favoran al esp-o proponon. — **Polio.** En *Lwów* preskaŭ ĉiusabate okazas esp. lekcioj, tre bone vizitataj de la laboristoj. Laŭ iniciato de K-do Popoviĉ fondiĝis "Lab. Esp. Sporta Klubo". — **Svedio.** La *Dalekarlia* Esp.-distrikto jarkunvenis en Falun la 21. 8. 27. Ĉeestis 30 p., interalie prof. Christaller el Stuttgart. La estraro por la laborjaro estas prezidata de K-do E. Ström. — La sekcio de A. B. F. en *Falun* ankaŭ tiun ĉi jaron enprogramigis esp-on. — En *Göteborg* komenciĝis 7 kursoj, multnombre partoprenataj. — **Sovetio.** Jen kelkaj ciferoj pri la esp.-movado en tiu vasta lando, laŭ *ne*plena statistiko, aranĝita de SEU: esp-istoj estas en 448 lokoj, SEU havas 2 674 membrojn. En esp. rondetoj studas 12 678 p., funkcias 527 rondetoj. Estas senditaj eksterlanden 16 800 leteroj, ricevitaj el eksterlando 15 256, 2 242 esp. leteroj estas presitaj en sovetia gazetaro, dum unu jaro.

Seine (meze de Parizo), falintaj en ĝin kune kun la ekirinta sen kondukanto aŭtomobilo.

Pri Isadora Duncan funebras ne nur la artistoj, sed ankaŭ la revoluciaj laboristoj, kiujn ŝi amis kaj komprenis.

El la konfiskita n-o 94 de "Nakovalnja" (Amboso) trad. *I. H. K.*

Ĉe la laboruloj.

Alvoko al la membroj de la I. L. H.

En kunveno de la Amsterdama Sekcio de la Internacia Laborista Helpo K-do C. J. J. Winterink faris la sekvantan proponon, kiu estas akceptita de ĉiuj membroj:

"La sekcio Amsterdama de la I. L. H., konvinkita pri la utilo kaj neceso de mondlingvo por la Proletaro kaj vidinta la gravan progresadon de esperanto en la laborist-organizoj, postulas al la nacia Komitato de la sekcio Holanda fari proponon je la sekvonta Kongreso de la I. L. H., kun la celo:

a) permesi esperanton en la kongresoj de la I. L. H.

b) rekomendi la uzon de esperanto en korespondaj aferoj de la diversaj sekcioj ktp. de la I. L. H."

La landa estraro de la holanda sekcio ne estas kontraŭ tiu propono, kaj nun oni petas ĉiujn membrojn de la I. L. H. fari la saman proponon en siaj sekcioj.

Radiistoj, aŭskultu!

La dua n-o de l' *ukraina esp-a radio-revuo "Etero"* estas preta. Pretigu ankaŭ vin, por aŭskulti ĝin la 20. 11. 27. La transdonado okazos per la potenca (16 kv.) disaŭdigejo de la Poŝto. La tempo nun estas pli oportuna: 9-a ĝis 10-a h. vespere MET (11-a ĝis 12-a h. en Ĥarkov). La ondo — 1 700 m. okaze de iuj malaranĝoj de l' nova stacio restas la antaŭa ondo 477).

La K-doj estas petataj nepre skribi al la stacio Ĥarkov, Sovetski pereulok, 1, Radiostancija pri siaj impresoj. Tio instigos la stacion daŭrigi kaj plilarĝigi la uzon de esp-o. Ĉiuj verkoj, disaŭdigataj en ambaŭ esp. n-oj de "Etero", aperos en speciala broŝuro, eldonota de Ŝtata Eldonejo Ukrainia.

* * *

La nova Radio-stacio *Huizen, Nederlando,* la 25. 10. 27, je ondlongeco 1840 m., komencas elsendi esp-an kurson, kiu okazos ĉiumarde je la 18.45—19.15-a h. (amsterdama tempo).

*

NIA POŜTO

B-o-b. — Ni ricevis k. legis kun granda intereso vian artikolon. Ni tamen ne publikigos ĝin en "S-ulo" 1. tial ke ĝi estas tro longa; 2. tial ke ĝia publikigo povus okazigi akran polemikon, kiun ni nepre devas eviti.

J. Dancza. — Loko mankas por aperigi tian longan artikolon. — La adresoj, pri kiuj vi demandas, troviĝas en la Jarlibro de SAT. — Ni devis pagi 1,80 fr. kiel punafrankon por via letero. *E. L.*

5129. — Ni utiligos vian sendaĵon. Sendube ni povus publikigi sciencajn artikolojn anstataŭ "Tago el mia vivo": sed kredu, ke ĉi lasta rubriko estas tre ŝatata de multaj legantoj.

5221. — Povus aperi nur kiel pagata anonco.

6538. — Interesa estas via ruslingva verko kun esp. traduko. Netaŭga tamen por niaj gazetoj.

7517 k. a. — Viajn anoncojn ni ne povas enmeti senpage. *Red.*

MEMORNOTO

Represis el "Sennaciulo":

Mladejka Duma, Sofia, 21. 10. 27: Post okjara malliberiĝo. — *Organizovani Radnik,* Belgrad, 24. 7. 27: Infaneco de Lenin; Leteroj de Sacco k. Vanzetti; Eĉ la infanojn; 28. 8. 27: Petrolmilito; For naciismon kaj rasismon; 6. 10. 27: Blankaj mastroj, flavaj sklavoj. *L'Effort,* Lyon, 15. 10. 27: Laboristaj kondiĉoj en Suda Afriko; El Blankrusio.

Enhavis notojn pri SAT:

Zvezda, Perm, 28. 9. 27 (pri VII-a SAT-kongreso).

Tradukis el esperantaj leteroj:

L'Effort, Lyon, 15. 10. 27. — *Zvezda,* Perm, 7. 10. 27. — *Strada* (kamparana gazeto), Perm, 1. k. 8. 10. 27. — *Rab-Krest-Korespondent,* Moskvo, 20. 7. 27.

Enhavis priesperantajn artikolojn aŭ notojn:

The Daily Herald, London, ? 10. 27. — *Forward,* Glasgow, 15. 10. 27. — *Lyon Républicain,* Lyon, 20. 10. 27. — *New Yorker Volkszeitung,* 9. 10. 27 (Esperanto kaj la Revolucio, en angla).

Enmetis enesperantajn artikolojn:

Mladejka Duma, Sofia, 21. 10. 27: Al ĉiuj proletaj esperantistoj en la mondo.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

ESPERANTO-UNTERRICHT nach grammatikalischer Lehrmethode. Eldono de Arbeiter-Esperanto-Bund (LEA) für das deutsche Sprachgebiet, Leipzig C 1, Wasastrasse 16. Formato: 18×12½ cm., 131 pĝ. Prezo: 1,50 g. mk.

ESPERANTO-UNTERRICHT nach neuzeitlicher Lehrmethode. Eldono de Arbeiter-Esperanto-Bund (LEA) für das deutsche Sprachgebiet, Leipzig C 1, Wasastrassa 16. Formato: 18×12½ cm., 147 pĝ. Prezo: 1,50 g. mk.

Kiel uzi la lernolibron Esperanto-Unterricht nach neuzeitlicher Lehrmethode. Sama eldonejo, sama formato, 15 pĝ. Prezo: 0,25 g. mk.

Jen du lernolibroj de esperanto por laboristoj germanlingvaj laŭ du *diversaj* metodoj: la unua laŭ gramatika, la dua laŭ rekta. Ne estas tie ĉi la loko por diskuti, kiu el ambaŭ metodoj estas preferinda. Kaj ofte la atingotaj rezultoj dependas nur de la sperto kaj lerto de l' instruanto.

La eldonoj estas teknike kaj lingve modelaj (la dua estas ilustrita), kaj en la fino de ambaŭ estas po du forŝireblaj aliĝiloj por LEA kaj SAT. Rekomendante la verkojn, ni esperu, ke la laŭdindaj aŭtoroj (kiuj, pro modesteco, eĉ ne montris siajn nomojn), la subteninda eldonejo kaj . . . la aliĝiloj mem fruktodone atingos sian celon. *I. H. K.*

IZVESTIJA C. K. SESR = INFORMILO DE C. K. SEU. Monata gazeto, dediĉita al problemoj de lingvo internacia, ĝia teorio, praktika aplikado kaj disvastigo. Poŝtkesto n-o 630, Moskvo. Formato: 26×17 cm.

La kajero n-o 9—12, por junio—septembro 1927, sufiĉe dika, estas speciale notinda, pro sia varia interesplena enhavo en rusa kaj esperanto. Tre posedinda — tuj mendu kaj legu ĝin. *I. H. K.*

ASVETA. Blankrusia pedagogia revuo, en blankrusa lingvo. Eldonata en Minsk. Formato: 26×17 cm. N-o 5—6, 1927, 204 pĝ. Kun esperanta klarigo.

WOCHENBERICHT der Gesellschaft fuer kulturelle Verbindung der Sowjetunion mit dem Auslande. Formato: 26×17 cm. Ilustrita. Aperas en rusa, germana, franca kaj angla. Kun resumo en esperanto.

Sociétés coopératives de consommateurs en Pologne — La kooperativa movado de konsumantoj en Polio, de Fr. Dabrowski. Eldono de l' Union des Sociétés Cooperatives, Varsovio 1927. Multilustrita. Formato: 26×19 cm., 28 pĝ. kaj 4 pĝ. esperant-lingva resumo.

NATURSCIENCO MONDKONCEPTO RELIGIO. Konstruŝtonoj por natura fundamentigo de l' Dio-Kredo, de Johannes Reinke, el la germana originalo tradukis Ewald Brenken, eldonis Katolika Mondo, 1927.

Tarifo kaj Libro-Katalogo de "Heroldo de Esperanto", n-o 4, Okt. 1927, Horrem b. Köln. Formato: 14×11 cm., 32 pĝ. Senpage ricevebla.

Germanujo — Wiesbaden. Eldonejo: Urba Oficejo por Trafiko en Wiesbaden (Städtisches Verkehrsbureau), Germ. Formato: 22½×10½ cm., 18 pĝ. Senpage ricevebla.

Jen belaspekta ilustrita gvidlibreto sur luksa papero kaj en bona esp-o. *I. H. K.*

★ DIVERSAĴOJ ★

Esperanto-Servo

Denove la Gek-doj estas petataj sendi al ni nur aferojn rilatantajn al E.S. Evitu longajn leterojn kun ĝenerala enhavo, sed sendu nur laŭfaktan materialon — raportojn. Korespondperadon ni tute ne povas plenumi — mankas al ni por tio ne la volo, sed la tempo. Ĉi tion atentu precipe sovetiaj Gekdoj, kiuj havas ĉiam multajn dezirojn, kiujn ni bone komprenas, sed...

Ĉu K-do Skugarevski-Kazan ne plu ekzistas? Lastatempe ni rericevis la materialon.

Ruĝfrate via *O. Bässler.*

K·O·R·E·S·P·O·N·D·A·D·O

Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. or., ĉiu plia linio la samon. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.
L = letero, PK = poŝtkarto, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl = poŝtmarko sur bildflanko, kĉl. = kun ĉiuj landoj, esp-ajo = esperantaĵo.
Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

Aŭstrio.

K-do *Gregoro Lempert* (med. candidato), Wöhringerstr. 20/12, *Wien, IX.*, intencas veturi la 1-an de majo 1928 al Moskvo k. dez. ekkoresp. kun moskvaj Gek-doj.

Ĉeĥoslovakio.

K-do *Franz Sommer*, Nr. 289, *Josefsthal ap. Gablonz a. N.*, dez. interŝ. PM, PI, krom Germanio kĉl. Certe resp.

K-do *Arnold Gärtner*, Nr. 175, *Friedrichswald ap. Gablonz a. N.*, dez. koresp. kĉl. pri div. temoj, L, PI.

K-do *H. Hoŝtalek* (arbar-inĝeniero), Komenská 62, *C. Budêjovice*, dez. koresp. pri laboreblecoj en sia fako en Sovetio.

K-do *K. Vanous, Luzè*, dez. interŝ. PM, precipe kun Sovetio.

Francio.

K-do *Faure*, 17, rue de la Baisse, *Villeurbanne* (Rhône), dez. koresp. kĉl. pri ĉ. temoj k. Radio precipe el Sovetio, PM, PI, B, FI.

Germanio.

K-do *R. Pförtner*, Petzoldstr. 11, *Sebnitz i. Sa.*, dez. koresp. kun anarkiistaj K-doj prec. el Sovetio.

K-do *William Bierbaum*, Rudolfstr. 11, *Chemnitz i. S.*, dez. koresp. L, PK, Resp. garantiata.

K-do *Georg Bessler*, Werderstr. 45, II, *Breslau X.*, dez. koresp. kĉl. L, PI, bfl, interŝ. PM.

K-do *Kurt Fischer*, Selenkestr. 7, *Breslau IX.*, dez. koresp. kĉl. L, PI, bfl, interŝ. PM.

K-do *Willi Dittrich*, Kohlenstr. 9, *Breslau X.*, dez. koresp. kĉl. L, PI, bfl, interŝ. PM.

K-do *Fred Weigel*, Hartensteiner Str. 17, *Lichtenstein-C.*, dez. daŭran koresp-adon kĉl. L, PI.

K-do *R. Czappek*, Marktstr. 18, *Lichtenstein-C.*, dez. daŭran koresp-adon kĉl. L, PI. Tuj Resp.

Hispanio.

K-do *Antonio Nadal*, Morey 35, *Palma de Mallorca*, dez. interŝ. PM., kĉl. Tuja resp. garantiata.

Hungario.

K-do *Edmundo Gisitz*, Pacsirta-u. 52, *Pesterzsébet*, dez. koresp. PI. kĉl.

— Grupo de ministoj dez. koresp. k. seriozaj K-doj, prec. ministoj. Adr.: *Eszperantisták*, Bányamunkásotthon, *Felsögalla.*

Latvio.

— Pro granda nombro da ricevitaj Poŝtkartoj je mia anonco mi ne eblas resp. al ĉiuj, kial mi per ĉi esprimas mian koregan dankon al Gek-doj restontaj sen resp. *Alvine Erlich, Riga.*

Nederlando

— Membroj de Dordr. *Lab. Esp. Grupo "Frateco"*, dez. koresp. pri ĉ. tem. kĉl. L, PK, PI. Nepre resp. Adr.: Riedijk 64, *Dordrecht.*

K-do *Luc. v. Aspern*, Riedijk 64, *Dordrecht* (publicisto), dez. informojn pri Junular- k. Abstinencul-movado, L, PK, PI.

Sovetio.

— Esperanto-ĉelo ĉe klubo de poŝt-telegraf. *"Podbeljkij"*, str. Gercena, 61, *Leningrad*, koresp. kolektive k. individue pri ĉ. temoj kĉl. L, PI. Skribu multnombre! Resp. certa.

K-do *B. Ŝĉegolev*, ul. Oktjabrsk Revolucii, *Ufa*, dez. koresp. pri ĉ. temoj kĉl. L, PK, PI.

Gek-doj *Jarov Lubov* k. *Voldemaro Gluhovo*, Krasnaja Sloboda, 224, *Bogorodsk*, Mosk. gub., petas pardonon pro ĉesigo de la koresp-ado. Malsano kaj tempomanko estis la kaŭzo. De nun ni invitas niajn koresp-antojn renovigi la amikecan interligon.

K-do *A. Erjuhin*, (25 j. poŝtisto) P. T. Kontoro, *Arhangelsk*, dez. interŝ. PI, PK, prefere k. poŝt-telegraf-telefonaj gelabistoj kĉl.

Adresŝango: K-do *B. Jeleznjakov*, Ileckaja 30, *Ileckaja Zaŝĉita*, Orenburgsk. gub. (antaŭe en Sverdlovsk), koresp. speciale por gazetaro k. peradas por proletaj organizajoj.

— La Junular-Rondeto serĉas koresp.-antojn el ĉl. pri problemoj de Junularmovado ktp. Adr.: *S. Holesniĉenko*, Sovetskaja 19, *Brjansk.*

— Se iu ne ricevis respondon de K-do *A. P. Lanovenko, P. O. Tetiev*, tuj sciigu lin pri tio, ĉar multaj leteroj perdiĝis en poŝtejo.

K-do *A. P. Lanovenko*, Kaŝperovski zavod, *P. O. Tetiev*, Kiev. gub. dez. koresp. kun seriozuloj pri Anarkismo. Resp. garantiata.

K-do *B. Aksenov*, Modelnij ĉeĥ. Nr. 6582 *Sormovo*, dez. koresp. kĉl. pri lab. movado kaj vivkondiĉoj.

K-do *N. Plotnikov*, ul. Kultura 22, *Sormovo*, dez. koresp. kĉl. pri lab. movado kaj vivkondiĉoj.

ALVOKO!

Estas petataj ĉiuj aktivaj SAT-K-doj korespondemuloj por individua aŭ kolektiva korespondado. Skribu pri viaj labor-, viv-, kaj salajro-kondiĉoj en via laborejo, fabriko aŭ oficejo. Interesaj leteroj aperos en ĉi tiea taĝjurnalo. Al interesatoj respondo garantiata pri samaj temoj.

Helpu Nin!

Ĉion adresu: K-do **Jarov Voldemaro, Sovetio, gub. Moskvo, Bogorodsk-Gluĥovo, Krasnaja sloboda, 224.**

ATENTU!

La 1. 12. 27 ni aranĝas grandan esp. ekspozicion k. propagandan vesperon. Bonvolu sendi al ni multnombre propagand-materialon L, PI, gaz. k. a. Ĉiuj ricevos resp. Adr.: K-do **Vlasov Jakov**, dom Sovetov, niz 18, **Ŝadrinsk**, Uralsk. obl. (Sovetio).

ENHAVO:

Presejo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)